

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Secretaria de Salut Pública

Sub-direcció General de Seguretat Alimentària
i Protecció de la Salut

Protocol de coordinació d'actuacions de vigilància veterinària en cas de sospita de ràbia

Versió 5
Barcelona, 25 de gener de 2019

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut
Secretaria de Salut Pública

Sub-direcció General de Seguretat Alimentària
i Protecció de la Salut

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement - NoComercial - SenseObresDerivades 4.0 Internacional. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autoria i no se'n faci un ús comercial.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Autoria

Servei de Vigilància, Control Alimentari i Alertes
Sub-direcció General de Seguretat Alimentària i Protecció de la Salut
Secretaria de Salut Pública

Edició i coordinació editorial

Servei de Coordinació de Programes de Protecció
Sub-direcció General de Seguretat Alimentària i Protecció de la Salut
Secretaria de Salut Pública

Assessorament lingüístic

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut

Edició

Barcelona, 25 de gener de 2019

Dipòsit legal: B 9984-2019

Al Canal Salut <http://canalsalut.gencat.cat/> i a l'apartat de *Protecció de la salut* del web de l'Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT) <http://salutpublica.gencat.cat> es disposa d'un espai específic on la ciutadania i els professionals hi podeu trobar aquest document i molta més informació.

Més informació a: proteccio.aspc@gencat.cat

Amb la col·laboració de:

Secretaria de Salut Pública
Associació Catalana de Municipis
Federació de Municipis de Catalunya
Dipsalut de la Diputació de Girona
Diputació de Barcelona
Diputació de Tarragona

© 2019, Secretaria de Salut Pública. Departament de Salut

Índex

	Pàgina
1. Introducció	4
2. Justificació	4
3. Espècies d'animals susceptibles i àmbit d'aplicació	5
4. Definicions	5
5. Actuacions	7
6. Responsabilitats i potestats	9
7. Criteris per valorar una agressió a una persona	12
8. Actuacions en cas d'implicació d'una altra comunitat autònoma	12
9. Referències normatives i bibliogràfiques	13
10. Documents annexos	
10.1 Formulari d'informació relativa a la persona agredida i a les circumstàncies dels fets en cas de sospita de ràbia (annex I)	
10.2 Model de comunicació d'agressió o mossegada d'un animal a una persona (annex II)	
10.3 Model de comunicació al propietari o responsable d'una agressió d'un animal a una persona (annex III)	
10.4 Model d'informe de valoració inicial de l'animal agressor (annex IV)	
10.5 Model d'informe de seguiment del veterinari durant l'observació domiciliària (annex V)	
10.6 Adreces i telèfons de contacte (annex VI)	
10.7 Llista resum de les actuacions (annex VII)	
10.8 Sigles i acrònims (annex VIII)	

1. Introducció

La vigilància d'animals domèstics susceptibles de patir ràbia que hagin agredit persones proporciona una informació fiable per poder determinar si l'animal presenta aquesta malaltia i adoptar-ne mesures.

El document [*Protocol de prevenció i control de la ràbia*](#), elaborat per la Comissió de Vigilància Epidemiològica determina les actuacions que cal seguir respecte a les persones agredides quan es notifica una agressió als serveis de vigilància epidemiològica. De forma complementària, aquest document conté les actuacions que cal emprendre envers l'animal agressor quan els epidemiòlegs, un cop valorades les dades recollides durant l'actuació inicial, no han pogut descartar la sospita de ràbia.

Cal tenir en compte que les circumstàncies concretes de l'episodi determinen com actuar respecte a l'animal i, extensivament, respecte a la sanitat animal o al control d'animals domèstics. De la mateixa manera, la informació obtinguda a partir de l'animal és útil per prendre decisions sobre la salut individual de la persona agredida o, extensivament, sobre la salut pública.

Existeixen diverses atribucions competencials d'organismes oficials que poden confluïr en funció de les característiques de l'episodi, del lloc on s'ha produït o dels qui hi han intervingut (animals i/o persones).

En aquest sentit, les autoritats sanitàries, tant pel que fa a la cura de les persones agredides com des de la protecció de la salut pública, des de l'àmbit local i supralocal, intervindran per preservar la salut de la població. Addicionalment, d'acord amb el Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals, els ens locals intervindran des de les competències en matèria d'inspecció i vigilància dels animals de companyia en el municipi, així com des de les competències en matèria de seguretat pública de la ciutadania. En darrer lloc, les autoritats competents en matèria de sanitat animal i protecció dels animals intervindran en la vigilància sanitària dels animals i l'adopció de mesures de contenció de la zoonosi.

En conseqüència, cal una coordinació entre organismes que es pugui aplicar en cada cas segons les particularitats de l'episodi de mossegada o agressió protagonitzat per un animal d'una espècie susceptible de ràbia i les característiques de l'animal agressor.

2. Justificació

La vigilància fisiopatològica animal es basa en observar l'evolució de la malaltia dels animals i identificar-ne el mecanisme de transmissió.

El període de transmissió de la malaltia en animals domèstics es coneix amb fiabilitat. S'inicia de 3 a 7 dies abans que l'animal presenti signes clínics de malaltia (encara que, excepcionalment, s'han citat períodes de fins a 15 dies anteriors a l'inici de símptomes), es manté durant tot el període simptomàtic i acaba amb la mort de l'animal.

Un animal que hagi adquirit la ràbia i es trobi en període d'incubació no és potencialment transmissor de virus fins que no entra en la fase d'excreció viral.

Quan s'inicia la manifestació de la simptomatologia clínica, la malaltia tindrà una evolució ràpida que conduirà a la mort de l'animal aproximadament al cap de 7-10 dies.

La vigilància veterinària dels animals té com a finalitat aïllar l'animal que ha agredit una persona i observar-ne l'evolució clínica per detectar modificacions en la conducta. En cas que es produeixi la mort de l'animal, també proporcionarà la mostra clínica necessària per a la confirmació analítica.

Les espècies domèstiques susceptibles de ràbia poden tenir reaccions agressives ordinàries diferents de les induïdes per la ràbia. Sovint es tracta de reaccions motivades per la por, la competència, el joc, la defensa, l'estrès o altres situacions de raó etològica.

Cal distingir aquestes situacions, de naturalesa ordinària, d'un atac motivat per l'evolució d'un quadre clínic neurològic de ràbia.

Per tant, la vigilància veterinària pot determinar si l'agressió forma part de l'inici de símptomes clínics de ràbia animal o no i, en cas afirmatiu, proporciona les dades d'evolució de la malaltia de l'animal que són d'interès per adoptar-ne mesures.

3. Espècies d'animals susceptibles i àmbit d'aplicació

Entre les espècies considerades susceptibles, aquest protocol és aplicable en cas d'animals domèstics que conviuen amb persones en l'àmbit domèstic: gossos, gats i fures.

Resten fora d'aquest procediment: guineus i altres cànids, fèlids no domèstics, quiròpters, remugants i èquids.

Davant de la mossegada o l'agressió d'un quiròpter (ratpenat), cal seguir les actuacions que es descriuen al document [La zoonosis ràbica en quiròpteros: Manual de buenas prácticas y manejo de los murciélagos](#).

D'altra banda, no s'ha descrit la malaltia en ocells, rèptils i amfibis.

4. Definicions

- **Àmbit domèstic:** espai d'ús habitual i comú de convivència humana, inclosos els animals que s'hi mantenen, tant a l'interior com a l'exterior dels edificis, en un recinte delimitat. No formen part de l'àmbit domèstic els hàbitats i les zones forestals de les espècies de la fauna salvatge.
- **Animal agressor:** animal (gos, gat, fura o qualsevol animal domèstic susceptible de ràbia) que ha mossegat una persona, li ha llepat una mucosa o ferida oberta o li ha fet una esgarrapada profunda.
- **Animal domèstic:** animal que pertany a espècies que habitualment es crien, es reproduïxen i conviuen amb persones i que no pertanyen a la fauna salvatge. També tenen aquesta consideració els animals que es crien per produir carn, pell o algun altre producte útil per a l'ésser humà, els animals de càrrega i els que treballen en l'agricultura.
- **Animal de companyia:** animal domèstic que les persones mantenen generalment a la llar amb la finalitat d'obtenir-ne companyia. A l'efecte d'aquest document, gaudeixen sempre d'aquesta consideració els gossos, els gats i les fures.
- **Animal sospitós:** animal que ha atacat o ha agredit una persona i del qual, després de la valoració inicial, no se'n pot descartar la sospita de ràbia, i que mor o se li ha de practicar l'eutanàsia sense cap altra causa o sospita de malaltia i sense que se li hagi fet la valoració inicial.
- **Ens local:** ajuntament, consell comarcal o un altre organisme delegat que exerceix la competència local en matèria d'inspecció i vigilància de l'animal agressor.

En el cas de la ciutat de Barcelona, també es tenen en consideració els serveis de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), amb competències en vigilància i protecció de la salut, i el

Departament de Gestió i Protecció Animal (DGPA) de l'Ajuntament de Barcelona, competent en matèria d'animals de companyia i de la inspecció i la vigilància de l'animal agressor.

- **Observació domiciliària:** vigilància de l'animal agressor en el seu domicili habitual i sota la tutela dels propietaris durant un període de 14 dies des de la data de l'agressió, de manera que se'n pugui seguir l'evolució.

Els ens locals, o l'entitat que determinin, assumiran l'observació domiciliària de l'animal agressor en gosses municipals o altres entitats col·laboradores quan l'animal no tingui propietaris coneguts o localitzables. En aquest cas, també podran encarregar, si escau, l'observació domiciliària a veterinaris clínics.

- **Observació oficial:** vigilància veterinària que té lloc sota la tutela de l'autoritat competent en matèria de sanitat animal en una instal·lació adequada, pròpia o aliena. L'observació oficial tindrà una durada determinada, però variable en funció de les circumstàncies del cas i a criteri del Servei de Prevenció en Salut Animal.
- **Serveis de protecció de la salut:** unitats amb funcions de gestió de riscos de les sub-direccions Regionals de la Secretaria de Salut Pública del Departament de Salut.
- **Serveis de sanitat animal:** Servei de Prevenció en Salut Animal del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, competent en el control d'animals domèstics i sanitat veterinària.
- **Serveis de vigilància epidemiològica:** unitats de vigilància epidemiològica (UVE) i Servei d'Urgències de Vigilància Epidemiològica de Catalunya (SUVEC), de la Secretaria de Salut Pública.
- **Valoració inicial veterinària:** actuació veterinària clínica que consisteix a comprovar la documentació i a identificar l'animal, comprovar l'estat vacunal respecte a la ràbia i l'examen comportamental i clínic de l'animal tan aviat com sigui possible, just després de l'agressió. Inclou també una entrevista amb els propietaris o responsables, per tal de valorar els factors que van motivar l'agressió i els possibles canvis del comportament de l'animal.

5. Actuacions

5.1 Agressió a una persona i localització de l'animal agressor

5.1.1 La persona agredida per un animal ha d'acudir al servei d'urgències d'un centre assistencial per rebre atenció mèdica. El centre assistencial ha d'atendre-la i comunicar el cas a l'UVE/SUVEC del territori on estigui ubicat, per tal que valori si és necessari prescriure un tractament antiràbic. En cas que hi intervingui la policia municipal, la guàrdia urbana, els mossos d'esquadra o altres agents de protecció civil, cal que informin la persona agredida que ha d'acudir a un centre assistencial per ser atesa.

5.1.2 L'UVE/SUVEC ha de recollir les dades del cas i si se sospita de ràbia ha d'emplenar l'annex I i trametre'l al Servei de Protecció de la Salut (SPS) de la Sub-direcció Regional (SR) del lloc de residència dels propietaris de l'animal, amb tota la informació que pugui recollir. Si no es poden localitzar els propietaris de l'animal (si no es coneixen o l'animal ha fugit), ha de trametre l'annex I al SPS de la SR on s'han produït els fets.

5.1.3 Si l'animal ha mort o se li ha de practicar l'eutanàsia sense cap altra causa o sospita de malaltia i sense que cap veterinari o veterinària n'hagi fet la valoració inicial, s'ha de fer constar expressament a les observacions de l'annex I ja que, en aquest moment, s'han d'iniciar les actuacions de presa de mostres per sospita. Per tant, en aquest darrer supòsit, el SPS comunicarà el cas a la Sub-direcció de Seguretat Alimentària i Protecció de la Salut (SAP) de la Secretaria de Salut Pública i aquesta iniciarà les actuacions per gestionar la recollida de l'animal, la presa de mostres i la tramesa a l'LNR per confirmar o descartar el cas, i n'informarà el DARP.

5.1.4 El SPS ha de comunicar les dades a l'ens local del lloc de residència dels propietaris de l'animal, si se'n coneix el domicili (annex I i II). Si es desconeix, ha de comunicar el cas a l'ens local on s'han produït els fets (annex I i II).

5.1.5 L'ens local ha de localitzar i aïllar l'animal, o comissar-lo cautelàrment, i requerir als propietaris (annex III) que el sotmetin a una valoració veterinària inicial (annex IV), dins de les 24 hores posteriors a l'agressió o tan aviat com sigui possible. Si l'animal pot haver-se desplaçat a un altre terme municipal, ha de comunicar-ho i demanar col·laboració per tal d'aïllar-lo. Si al cap de 14 dies de l'agressió no s'ha localitzat l'animal, l'ens local ha de comunicar aquest fet al SPS, perquè ho comuniqui a la SAP.

5.2 Valoració veterinària inicial

5.2.1 Els veterinaris clínics han de fer una valoració inicial de l'animal (annex IV), mitjançant un examen clínic i de comportament, amb les proves necessàries per descartar que l'animal pateixi ràbia. A continuació, han d'emetre un informe veterinari i lliurar-lo als propietaris de l'animal, tant si es descarta la sospita de ràbia com si no.

5.2.2 Els propietaris han de trametre immediatament l'informe veterinari a l'ens local on resideixin. Quan no es localitzin els propietaris (si no es coneixen, si l'animal ha fugit o si és un animal nòmada), l'ens local on s'han produït els fets ha d'actuar subsidiàriament i fer-se càrrec de la valoració veterinària inicial, així com de la comunicació al SPS de qualsevol canvi en el comportament de l'animal compatible amb la malaltia de la ràbia, prèviament a la valoració veterinària.

5.2.3 Quan l'ens local tingui l'informe veterinari de la valoració inicial de l'animal (annex IV), ha de comunicar-ne immediatament el resultat al SPS, tant si es descarta ràbia com si no. Immediatament, el SPS ha de comunicar aquesta informació a l'UVE del territori que hagi valorat el cas.

5.2.4 Si no es descarta la sospita de ràbia, el SPS ho ha de comunicar a la SAP, la qual s'encarregarà de comunicar-ho al DARP, telefònicament i/o per correu electrònic.

5.2.5. Si els veterinaris clínics han descartat els signes clínics o de comportament associats a la ràbia, s'acabaran les actuacions.

5.3 Sospita de ràbia: cal fer-ne l'observació domiciliària

5.3.1 Si després de la valoració inicial no es descarta ràbia, l'ens local ha d'assegurar-se que els propietaris duguin a terme l'observació domiciliària de l'animal durant un període de 14 dies, dins del qual se sotmeti a 3 visites de control veterinari, els dies 3, 7 i 14 del període d'observació. Després de cada visita veterinària, els propietaris de l'animal han d'informar immediatament l'ens local del resultat de cada visita de seguiment feta pels veterinaris clínics els dies 3, 7 i 14 del període d'observació (annex V).

En aquest moment, no cal demanar res més als propietaris, ja que el requeriment fet a l'inici de les actuacions (annex III) ja preveu la possibilitat d'haver de fer una observació domiciliària, sempre que s'hagin tramès els annexos corresponents (annex IV i V).

Quan no es localitzin els propietaris (si no es coneixen, si l'animal ha fugit o si és un animal nòmada), l'ens local on s'han produït els fets ha d'actuar subsidiàriament i fer-se càrrec de l'observació de l'animal i comunicar al SPS cadascun dels informes veterinaris de l'observació domiciliària (annex V).

5.3.2 Un cop l'ens local tingui tots els informes veterinaris de l'observació domiciliària (annex V), ha de comunicar-ne immediatament el resultat al SPS, tant si es descarta ràbia com si no. Immediatament, el SPS ha de comunicar aquesta informació a l'UVE del territori que hagi valorat el cas.

5.3.3 El SPS ha de fer un seguiment permanent diari mentre duri el període de 14 dies, i demanar a l'ens local la màxima agilitat per trametre tots els informes veterinaris de seguiment corresponents als dies 3, 7 i 14 (annex V). Cal recordar que, davant de qualsevol canvi en el comportament de l'animal o indicatiu de malaltia de ràbia, s'ha d'avançar telefònicament la informació, atesa la urgència i gravetat dels fets, i informar-ne la SAP, per tal d'activar la presa de mostres per confirmar o descartar el cas de ràbia a l'LNR.

Si l'animal mor o se li ha de practicar l'eutanàsia sense cap altra causa o sospita de malaltia durant el període d'observació domiciliària, se n'ha d'informar la SAP per tal d'iniciar les actuacions per gestionar la recollida de l'animal, la presa de mostres i la tramesa a l'LNR per confirmar o descartar el cas, i efectuar la petició d'anàlisi a l'LNR. Seguidament, ha d'informar-ne el DARP telefònicament i/o per correu electrònic, comunicar-li les dades del cas i trametre-li els informes disponibles dels veterinaris clínics.

5.3.5 El DARP ha de comunicar a la SAP les decisions i mesures addicionals que cal adoptar, en cas que ho consideri necessari. També ha d'informar els propietaris de l'animal si decideixen que cal fer una vigilància oficial de l'animal, i informar-los de la finalització de les seves actuacions.

5.3.6 La SAP ha de comunicar el resultat de l'LNR al DARP i al SPS. Si és positiu, el sub-director o la sub-directora de Seguretat Alimentària i Protecció de la Salut és qui ha de comunicar el resultat al/la director/a general d'Agricultura i Ramaderia. El SPS ha de comunicar el resultat a l'UVE del territori que hagi valorat el cas i a l'ens local on resideixi l'animal. La SAP també ha de comunicar al SPS i aquest, a l'ens local les mesures addicionals que s'hagin adoptat.

5.3.7 Si en les 3 visites de control veterinari del període d'observació de l'animal els veterinaris descarten els signes clínics o de comportament associats a la ràbia, s'acabaran les actuacions.

6. Responsabilitats i potestats

6.1 Centre sanitari assistencial

El centre sanitari assistencial ha d'atendre la persona agredida per un animal, consultar el cas a l'UVE/SUVEC del seu territori per si és necessari fer un tractament antiràbic i comunicar-li les dades disponibles.

6.2 UVE/SUVEC

Quan l'epidemiòleg necessiti tenir una valoració del risc de l'animal per part d'un veterinari per tal de completar la valoració del risc de la persona agredida ho pot sol·licitar al SPS.

En cas que no descarti la sospita, ha de trametre les dades del cas (annex I i l'informe veterinari, si n'hi ha) al SPS.

En cas d'una agressió en què l'UVE/SUVEC descarti un cas de ràbia, l'annex I s'ha de comunicar igualment a l'ens local, via SPS, per tal que valori si cal iniciar l'expedient administratiu d'agressió corresponent, que pot comportar la declaració de gos potencialment perillós, si el certificat veterinari dictamina que l'animal té un caràcter agressiu, independentment de pertànyer o no a una raça potencialment perillosa.

6.3 Ens local

L'ens local ha d'ordenar, cautelament, la localització, l'aïllament o el comís de l'animal agressor en cas de sospita de ràbia. Ha d'assegurar que l'animal sospitós se sotmet a una valoració inicial per part de veterinaris clínics.

Ha de comunicar als propietaris de l'animal les actuacions que han de dur a terme en cas que l'animal hagi agredit una persona (annex III).

Quan no es localitzi els propietaris (si no es coneixen, si l'animal ha fugit, si és un animal nòmada o en qualsevol altre cas que no permeti descartar-ne la sospita), l'ens local s'ha de fer càrrec subsidiàriament de la valoració inicial veterinària.

Sempre que no se'n descarti la sospita, s'ha d'assegurar que l'animal s'observa durant un període de 14 dies, dins del qual se sotmeti a 3 visites de control veterinari, els dies 3, 7 i 14 del període d'observació. Si no es localitzen els propietaris, l'ens local és el responsable subsidiari de l'observació de l'animal, així com de sotmetre'l a les 3 visites de control veterinari esmentades.

Quan es pugui localitzar els propietaris, s'ha d'assegurar que sotmeten l'animal a l'observació domiciliària prevista amb els 3 controls veterinaris els dies 3, 7 i 14 del període d'observació. Quan no es localitzin els propietaris (si no es coneixen, si l'animal ha fugit, si és un animal nòmada o en qualsevol altre cas que no permeti descartar-ne la sospita), s'ha de fer càrrec subsidiàriament de l'observació i dels controls veterinaris.

Si creu que l'animal ha pogut desplaçar-se a un altre terme municipal durant els 14 dies posteriors a l'agressió, ha de comunicar els fets i demanar col·laboració per tal de localitzar l'animal.

Si no localitza els animals nòmades després de 14 dies de l'agressió, ha de comunicar aquesta circumstància.

Finalment, ha de tenir els efectius i la infraestructura necessaris per dur a terme les actuacions o bé poder-les contractar.

6.4 Propietaris de l'animal agressor

Els propietaris de l'animal agressor han d'efectuar-li una valoració inicial veterinària abans de les 24 hores o tan aviat com sigui possible. Si no es descarta la sospita, han de sotmetre l'animal a una observació domiciliària durant 14 dies des de la data de l'agressió, amb visites de control veterinari els dies 3, 7 i 14. Han de presentar a l'ens local tots els informes que els expedixin els veterinaris clínics immediatament després de cada valoració o control veterinari.

Han de fer front a les despeses de la valoració inicial i de les observacions veterinàries durant el període d'observació domiciliària. Han de seguir les pautes i recomanacions que els veterinaris prescriguin. Han de garantir que l'animal agressor no entra en contacte amb altres animals ni persones fins que se'n descarti la sospita, d'acord amb les indicacions que rebin de l'ens local.

6.5 Veterinaris clínics

Els veterinaris clínics han de fer un examen clínic i de comportament de l'animal i dur a terme les proves complementàries necessàries per descartar ràbia, tant en la valoració inicial com en els exàmens posteriors durant l'observació domiciliària. Han d'expedir un informe veterinari en cada actuació que facin.

Han d'informar de les actuacions i precaucions que han d'adoptar els propietaris de l'animal i explicar-los com les han de dur a terme. També han de recordar-los que han de presentar a l'ens local on resideixin els informes veterinaris de l'animal i el resultat de les proves fetes immediatament després de tenir-los.

6.6 Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació

El DARP ha d'ordenar a Catalunya les àrees de restricció i les mesures de control necessàries en la situació de confirmació d'un cas de ràbia, així com informar de la declaració d'àrees de restricció en altres comunitats autònomes (CA).

Quan se li comunicui un cas en què no s'hagi pogut descartar la sospita, pot ordenar les mesures addicionals que consideri oportunes. Pot decidir també si cal fer una observació oficial de l'animal i pot fer les comprovacions sobre l'animal que cregui necessàries. Ha d'informar de les decisions que adopti sobre l'animal tant als propietaris com a la SAP.

6.7 Secretaria de Salut Pública

Les diferents unitats de la Secretaria de Salut Pública han de coordinar i fer el seguiment constant del cas, per tal que es duguin a terme totes les actuacions amb la màxima rapidesa possible. Han de trametre la informació del cas tan aviat com sigui possible, i avançar-la per telèfon quan sigui necessari. Han d'activar la presa de mostres en els casos de sospita no descartada pels veterinaris clínics, han de tramitar la petició d'anàlisi de la mostra a l'LNR, i han de comunicar el resultat de l'LNR a l'UVE, al DARP i a l'ens local.

6.8 Agència de Salut Pública de Barcelona i Ajuntament de Barcelona

L'ASPB/DGPA han de dur a terme les actuacions que corresponen al SPS a la ciutat de Barcelona i actuar en qualitat d'ens local.

6.9 Centre de Recerca en Sanitat animal

El Centre de Recerca en Sanitat Animal (IRTA-CreSA) ha de dur a terme, a petició de la SAP, les tasques de recollida de l'animal, presa de mostres i tramesa a l'LNLR per confirmar o descartar la malaltia.

7. Criteris per valorar el risc de l'agressió

S'ha de tenir en compte que les situacions següents no permeten descartar la sospita de ràbia:

- Hi ha constància o es disposa d'informació de sospita de ràbia per part de veterinaris clínics.
- No es localitza l'animal.
- L'animal agressor no té propietaris o no es localitzen.
- L'animal pateix una alteració del comportament o incidència clínica que obliga a practicar-li l'eutanàsia o mor sobtadament sense cap altra causa o sospita de malaltia.
- L'agressió respon a un atac manifest o violent, i no es tracta d'una situació ordinària de joc, defensa, competència o estrès.
- L'animal agressor ha agredit altres animals o altres persones (multi agressió) i no es tracta d'una situació ordinària de joc, defensa, competència o estrès.
- Hi ha sospites que l'animal agressor hagi entrat il·legalment a Espanya.
- L'animal agressor prové d'una àrea de restricció declarada pel Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural o per altres CA.¹
- L'animal agressor prové d'una zona endèmica³ de ràbia per a la seva espècie. Aquesta informació es pot consultar a:
http://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Diseaseinformation/statuslist/index/newlang/es
- En cas que l'animal agressor vingui d'una zona endèmica o d'una zona de restricció, es demostra que la seva protecció vacunal no és suficient contra la ràbia (en gossos i gats, títol d'anticossos inferior a 0,5 UI/ml).²

8. Actuacions en cas d'implicació d'una altra comunitat autònoma

En cas que el domicili dels propietaris de l'animal agressor estigui situat fora de Catalunya, el SPS trametrà l'annex I a la SAP (proteccio.aspc@gencat.cat), que el traslladarà a la CA d'origen del propietari de l'animal agressor o al ministeri del Govern central competent en matèria de sanitat, en cas que l'animal vingui d'un altre estat membre de la UE o d'un país tercer.

Quan una CA informi la SAP de l'agressió feta en el seu territori per un animal resident a Catalunya i l'animal es trobi dins del període d'observació, la SAP ha de comunicar els fets al SPS corresponent, per tal que comuniqui a l'ens local de residència dels propietaris de l'animal que ha produït l'agressió, d'acord amb la informació que els hagi arribat de la SAP. D'aquesta manera, l'ens local informarà el propietari que s'ha de dur a terme l'observació domiciliària corresponent de 14 dies, a comptar de la data de l'agressió, seguint les mateixes pautes d'actuació que els casos que es produeixen a Catalunya.

Si en el moment de la notificació ja ha transcorregut parcialment el període d'observació, s'ha d'actuar igualment, però tenint en compte el moment del període en què es fa. D'aquesta manera, s'ha de requerir una valoració inicial (annex IV) i, si no se'n pot descartar la sospita, els informes de seguiment de les visites d'observació (annexos V) dels dies que restin del període d'observació.

¹ En cas d'animals que hagin viatjat a una zona endèmica o a una àrea de restricció en els darrers 6 mesos.

² Per valorar el títol d'anticossos s'ha de disposar del resultat d'una prova serològica.

9. Referències normatives i bibliogràfiques

- [Llei 18/2009](#), de 22 d'octubre, de salut pública
- [Llei 33/2011](#), de 4 de octubre, general de salut pública
- [Llei 8/2003](#), de 24 d'abril, de sanitat animal
- [Decret legislatiu 2/2008](#), de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals
- Nota informativa: [Desplazamiento no comercial de animales de compañía](#). Novembre de 2012. Edita: MSSSI
- [Ordre de 14 de juny de 1976](#), per la qual es dicten normes sobre mesures higienicosanitàries en gossos i gats de convivència humana
- [Plan de contingencia para el control de la rabia en animales domésticos en España](#) - revisió 3. Juny de 2013. MAGRAMA, MINECO i MSSSI
- [Protocol de prevenció i control de la ràbia. 2013](#). Generalitat de Catalunya. Agència de Salut Pública de Catalunya
- [Protocolo de actuación ante mordeduras o agresiones de animales](#) (Tratamiento post exposición). Juny de 2013. Dirección General de Sanidad de la Producción Agraria (MAGRAMA); Centro Nacional de Microbiología i Centro Nacional de Epidemiología del Instituto de Salud Carlos III (MINECO), i Dirección General de Salud Pública, Calidad e Innovación (MSSSI).

ANNEX I

Informació relativa a la persona agredida i a les circumstàncies dels fets

Data de l'agressió ___ / ___ / _____

Tractament de la persona agredida (informació requerida pel CNM-ISCIii en cas de sol·licitud d'anàlisi de mostres)

Immunoprofilaxi post exposició Sí No Data d'inici de la immunoprofilaxi ___ / ___ / _____

Dades del propietari / responsable / tenedor de l'animal

S'ha localitzat l'animal? Sí No

L'animal té propietari localitzable? Sí No

Nom i cognoms del propietari

NIF/NIE

Edat

Domicili

Telèfon/Mòbil

Correu electrònic

Dades de l'animal i circumstàncies de l'agressió

Amb la informació disponible, es pot pensar que la mossegada o agressió pot respondre a un atac de l'animal cap a la persona, per canvi de conducta sobtat o inesperat?

Sí, la mossegada pot respondre a un atac.

No, la mossegada respon clarament a una situació ordinària de conducta de joc, defensa, competència o estrès.

Aptituds i hàbits de l'animal

És un animal rodamón?

Sí (ompleneu l'apartat "Descripció de l'animal i lloc de l'agressió")

No

Altres (especifiqueu):

Hi ha hagut contacte/agressió a altres animals?

Sí. Especifiqueu les espècies i el context:

No

Espècie

Gos Gat Fura

Altres animals susceptibles. Especificar:

Núm. cens _____ Ajuntament de _____ Codi d'identificació _____

Informació que cal omplir només en cas de sol·licitud d'anàlisi de mostres

Nombre d'humans agredits/contactats: _____ Localització de la lesió:

Data de mort de l'animal (només en cas d'eutanàsia o mort després de l'agressió) ___ / ___ / _____

Observacions / Quadre clínic de l'animal compatible

Descripció de l'animal i lloc de l'agressió (en cas d'agressió causada per un animal rodamón)

Nom i cognoms de l'epidemiòleg o epidemiòloga:

(signatura)

_____, ____ de/d' _____ de 20____

ANNEX II

Comunicació d'agressió o mossegada d'un animal a una persona en cas de sospita de ràbia

Sr. Alcalde / Sra. Alcaldessa
Ajuntament de/d' (nom)
(adreça)
(CP) (municipi)

Assumpte: comunicació d'agressió o mossegada d'un animal a una persona en un cas de sospita de ràbia

Us informo que el dia _____ s'ha produït una agressió/mossegada d'un animal a una persona.

Us trameto, adjunt, el qüestionari (annex I del Protocol) que els serveis de vigilància epidemiològica de Departament de Salut han emplenat a partir de l'enquesta feta a la persona agredida.

A fi de complir el **Protocol de coordinació d'actuacions de vigilància veterinària en cas de sospita de ràbia**, us demano que, d'acord el Decret legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals, i en exercici de les vostres competències, localitzeu i aïlleu l'animal agressor i que comuniqueu a la persona propietària o responsable de l'animal (utilitzant el model de l'annex III del Protocol) que l'ha de sotmetre a una valoració inicial per part d'un veterinari o veterinària clínic de forma immediata i que us ha de comunicar els resultat de la valoració també immediatament. Posteriorment, i dins de les 24 hores posteriors a aquesta notificació, cal que em feu arribar el resultat de la valoració inicial (annex IV del Protocol), per tal que se'n pugui informar els serveis de vigilància epidemiològica, atès que es tracta d'una informació que ha de condicionar el tractament de la persona agredida.

Així mateix, en cas que com a resultat de la valoració inicial no es pugui descartar que l'animal sigui sospitós de ràbia, la persona propietària o responsable us ha d'informar periòdicament de l'evolució de l'animal durant un període d'observació domiciliària de 14 dies, i us ha de presentar la informació relativa al seguiment veterinari corresponent als dies 3, 7 i 14 del període (annex V del Protocol). Segons la data en què li hagi arribat la vostra notificació, pot ser que se superi alguna de les dates (dia 3, dia 7 o dia 14 a partir de la data de la mossegada), i en aquest cas només ha de presentar els exemplars de l'annex V del Protocol de les dates que encara quedin pendents, a més de la valoració inicial.

A mesura que la persona propietària us els vagi enviant, m'heu de trametre els exemplars de l'annex V del Protocol, ja que els tractaments a aplicar a la persona agredida depenen tant de la valoració inicial com del curs clínic de l'animal agressor.

En cas que no hàgiu pogut localitzar la persona propietària, el Protocol estableix que l'ens local on han ocorregut els fets n'és el responsable subsidiari i que heu dur a terme la valoració inicial de l'animal i comunicar-me'n el resultat. Si no es pot descartar la ràbia, heu de dur a terme l'observació de l'animal durant un període de 14 dies i les visites de control veterinari corresponents als dies 3, 7 i 14 del període. Així mateix, m'heu d'anar trametent la documentació a mesura que es vagi generant, ja que els tractaments a aplicar a la persona agredida depenen tant de la valoració inicial com del curs clínic de l'animal agressor.

El/La (càrrec) de la Sub-direcció Regional a (àmbit territorial) /
El/La cap del Servei de Salut Pública de/d' (àmbit territorial)
(signatura)

_____, ____ de/d' _____ de 20__

Comunicació al propietari o responsable d'una agressió d'un animal a una persona

Dades del propietari / responsable / tenedor de l'animal

Nom i cognoms _____ NIF/NIE _____

Adreça _____ Telèfon/Mòbil _____

Correu electrònic _____

Dades de l'animal agressor:

Espècie: Canina Felina Altres: _____

Raça _____ Capa: _____ Sexe _____ Data naixement _____

Núm. cens _____ Ajuntament de _____ Codi d'identificació _____

Amb motiu de l'agressió produïda amb data ___/___/_____, amb lesions causades a ___ persona/es en el terme municipal de _____, província de _____ per l'animal identificat a la capçalera, us informo que, d'acord amb la normativa vigent, com a propietari, responsable o tenedor de animal agressor, heu de sotmetre el vostre animal a una valoració inicial per part d'un veterinari clínic col·legiat, dins de les properes 24 hores i presentar-ne el resultat (model annex IV) a aquest Ajuntament, personalment o per via urgent constatada (fax, correu electrònic).

En cas que, com a resultat d'aquesta valoració inicial, el veterinari clínic no pugui descartar que l'animal sigui sospitós de ràbia, haureu de sotmetre l'animal a una observació domiciliària durant 14 dies des de la data de l'agressió, seguint les indicacions que consten al dors d'aquest document. Durant aquesta observació haureu de sotmetre l'animal a 3 exàmens clínics (dia 3, dia 7 i dia 14 des de la data de l'agressió), i presentar-ne el resultat (un exemplar de l'annex V per a cada examen) a aquest Ajuntament, personalment o per via urgent constatada (fax, correu electrònic). Segons la data en què us hagi arribat aquesta comunicació, pot ser que se superi alguna de les dates (dia 3, dia 7 o dia 14 a partir de la data de la mossegada); en aquest cas, només haureu de presentar els exemplars de l'annex V de les dates que encara quedin pendents, a més de la valoració inicial.

Així mateix, haureu de comunicar a aquest Ajuntament qualsevol incidència (defunció, desaparició, robatori, trasllat) i també, qualsevol alteració del comportament o estat sanitari de l'animal durant el període de l'observació. Transcorregut el període de 14 dies d'observació domiciliària, i si no hi ha alteracions que comportin noves actuacions, es considerarà que l'animal pot moure's sense restriccions.

L'alcalde/L'alcaldesa
(signatura)

(nom i cognoms)

_____, ___ de/d' _____ de 20___

ANNEX III (dors)

Condicions i precaucions durant l'observació domiciliària

El propietari/responsable de l'animal agressor ha de dur a terme la vigilància domiciliària durant 14 dies des de la data de l'agressió, d'acord amb les condicions i precaucions següents:

- Extrepar les precaucions i informar immediatament el seu veterinari qualsevol canvi de la conducta de l'animal, com ara la irritabilitat, l'agitació, l'excitabilitat, la tendència a fugir, o bé, un increment de l'agressivitat o canvis en el timbre del lladrec, autolesions amb ferides o erosions a la pell, i altres manifestacions tant en conducta com orgàniques que consideri resultin anòmales: dificultat respiratòria, deposició o micció dolorosa, diarrea, problemes de mobilitat o coordinació, etc.
- Evitar el contacte amb la saliva de l'animal objecte d'observació, i evitar tenir contacte per llepades a les mans o altres parts del cos, així com extrepar la neteja i desinfecció dels estris.
- Tenir cura de no fer-se ferides, erosions de la pell, i fer servir guants.
- En cas que hi hagi més persones al seu domicili, a informar-los que també han d'evitar el contacte amb la saliva, i vigilar especialment els nens petits que no s'acostin a l'animal, ja que la seva alçada fa que els llepin fàcilment en la cara.
- Evitar el contacte entre l'animal objecte d'observació i altres animals del seu domicili, i si és necessari, mantenir-lo aïllat.

Als espais comunitaris i al carrer, en cas que s'hagi de treure l'animal al carrer:

- Dur l'animal lligat en tot moment.
- Posar-li un morrió de manera que no li permeti mossegar, especialment en zones on pugui trobar altres gossos.
- Evitar el contacte amb altres gossos i evitar les hores en què pot coincidir amb altres gossos.
- Treure l'animal del seu domicili el mínim imprescindible i a evitar desplaçaments més enllà dels passejos estrictament necessaris pel benestar de l'animal.

Model d'informe de valoració inicial de l'animal agressor

Dades de l'animal

Espècie:

Gos Gat Fura

Altres animals susceptibles. Especifiqueu-los: _____

Raça	Capa	Sexe	Data de naixement
------	------	------	-------------------

L'animal està censat a l'Ajuntament?

Sí. Especifiqueu l'Ajuntament: _____

No

L'animal té codi d'identificació?

Sí, amb microxip núm. _____

Sí, amb tatuatge núm. _____ (vàlid si és llegible i s'ha aplicat abans de 3.7.2011)

No

L'animal està vacunat contra la ràbia?

Sí

No

Dades de la vacunació antiràbica (adjunteu una fotocòpia del carnet de vacunacions)

- Data de l'última vacunació:

- Tipus de vacuna:

- Dosi:

- Núm. de lot:

La vacunació antiràbica és adequada?

Sí

No. Motiu: _____

Presenta test serològic antiràbic?

Sí. Especifiqueu la data: ____ / ____ / _____, i el títol: _____

No

Hàbitat (lloc on viu l'animal)

Interior

Exterior

Altres. Especifiqueu-los: _____

Existència d'un propietari o tenedor de l'animal

Animal rodamón

Animal amb propietari

Dades del propietari de l'animal

Nom i cognoms del propietari

NIF/NIE

Adreça

Municipi

CP

Telèfon/Mòbil

Correu electrònic

Antecedents de viatge i procedència de l'animal agressor

L'animal té antecedents de viatge els últims 6 mesos?

- Sí. Especifiqueu el país:
 No
 No consta o no es coneix.

En cas de procedir d'un altre país, l'entrada a Espanya es va fer amb la documentació obligatòria?

- Sí
 No
 No consta o no es coneix.

(aporteu una fotocòpia de la documentació disponible)

L'animal prové d'una zona endèmica de ràbia per a la seva espècie?

- Sí
 No

L'animal prové d'una àrea de restricció establerta a Catalunya o en altres CCAA?

- Sí
 No

Resultat i conclusions

El resultat de l'examen clínic i comportamental de l'animal

- Permet descartar signes clínics o comportamentals associats a la ràbia.
 NO permet descartar signes clínics o comportamentals associats a la ràbia i considero l'animal sospitós de ràbia.

En cas de sospita de ràbia, especifiqueu els signes clínics o de comportament detectats o les proves realitzades:

-
-
-

En cas de sospita de ràbia, faig constar que he informat immediatament el propietari de l'animal .

Observacions

El veterinari clínic,
(signatura)

El propietari de l'animal,
(signatura)

Nom i cognoms: _____

Nom i cognoms: _____

_____, ____ de/d' _____ de 20 ____

Model d'informe de seguiment del veterinarí durant l'observació domiciliària

Informe de resultats

El Sr./Sra. _____, veterinarí col·legiat amb núm. _____ al Col·legi Oficial de Veterinaris de la província de _____, amb motiu de l'agressió produïda en data ___/___/___ a ___ persona/es a la localitat de _____ província de _____ per l'animal identificat a la capçalera, informo a continuació que he practicat una exploració de l'animal sotmès a un període d'observació domiciliària de 14 dies, corresponent al dia:

- dia 3 del període d'observació
- dia 7 del període d'observació
- dia 14 del període d'observació

El resultat de l'examen clínic i comportamental de l'animal:

- Permet descartar signes clínics o comportamentals associats a la ràbia.
- NO permet descartar signes clínics o comportamentals associats a la ràbia i considero l'animal **sospitós de ràbia**.

En cas de sospita de ràbia, especifiqueu els signes clínics o de comportament detectats o les proves realitzades:

-
-
-

En cas de sospita de ràbia, faig constar que he informat immediatament el propietari de l'animal.

Observacions

_____, ____ de/d' _____ de 20 ____

(signatura del veterinarí)

Adreces i telèfons de contacte

1. Serveis de protecció de la salut

	Telèfon	Adreça electrònica
ASPB/DGPA	932374545	secai@aspb.cat ; aortonovesg@bcn.cat
SPS - Girona	872975000	aps.girona@gencat.cat
SPS - Barcelona	935513900	spsb@gencat.cat
SPS - Lleida / SR Alt Pirineu i Aran	973701600	aps.lleida.salut@gencat.cat
SPS - Catalunya central	938753382	sr.catalunyacentral@gencat.cat
SPS - Tarragona / Terres de l'Ebre	977224151 / 977441234	aps.tar@gencat.cat ; aps.ebre@gencat.cat

2. Serveis de vigilància epidemiològica

UVE: Unitats de vigilància epidemiològica al territori

Horari dels dies laborables: de 8.00 a 15.00 hores

Lleida (tel. 973 701 600)

Camp de Tarragona (tel. 977 249 613)

Terres de l'Ebre (tel. 977 448 170)

Girona (tel. 872 975 666)

Catalunya Central (tel. 938 753 381)

Barcelonès Nord i Maresme (tel. 935 513 772)

Barcelona - Zona Sud (tel. 932 607 907)

Vallès Occidental i Vallès Oriental (tel. 937 316 484)

Servei d'Epidemiologia de l'Agència de Salut Pública de Barcelona (tel. 932 384 555)

SUVEC: Servei d'Urgències de Vigilància Epidemiològica de Catalunya, tel. 061 (tardes, festius i caps de setmana)

Qualsevol professional sanitari que hagi de notificar una malaltia de declaració urgent o un brot de qualsevol etiologia durant les tardes, nits, caps de setmana o festius ha de contactar amb aquest servei al telèfon 627 480 828.

Horari del SUVEC

De dilluns a divendres, de 15.00 a 8.00 hores.

Dissabtes, diumenges i festius, les 24 hores del dia.

3. Serveis de sanitat animal

Servei de Prevenció en Salut Animal

Gran Via de les Corts Catalanes, 612-614

08007 Barcelona

Tel.: 933 046 700

Fax: 933 046 707

A/e: salutanimal.daam@gencat.cat

ANNEX VII

Llista resum de les actuacions*

1. Mossegada a una persona. La persona agredida acudeix a un centre assistencial per ser atesa, i el centre comunica el cas a l'UVE/SUVEC.
2. L'UVE/SUVEC recull les dades del cas i si necessita tenir una valoració del risc de l'animal per part d'un veterinarí per tal de completar la valoració del risc de la persona agredida ho sol·licitarà al SPS.
3. Tant si descarta la ràbia com si no, l'UVE/SUVEC comunica el document de l'annex I al SPS. Si l'animal mor sobtadament o se li ha de practicar l'eutanàsia sense cap altra causa o sospita de malaltia, l'epidemiòleg ho especificarà a l'apartat d'Observacions. En aquest cas, el SPS ho ha de comunicar a la SAP, la qual ha de gestionar la presa de mostres i l'enviament a l'LNLR.
4. El SPS/SSP del territori on viuen els propietaris de l'animal comunica les dades a l'ens local (models de l'annex I i II), si se'n coneix el domicili; o el SPS/SSP del lloc on s'ha produït l'agressió comunica a l'ens local els fets, si se'n desconeix el domicili.
5. L'ens local localitza/aïlla l'animal i requereix que els propietaris (model de l'annex III) en facin una valoració veterinària inicial (model de l'annex IV) i, en funció del resultat, una observació de 14 dies (model de l'annex V).
6. Un veterinarí clínic fa la valoració inicial de l'animal i descarta que es tracti de ràbia, si pot (model de l'annex IV).
7. Els propietaris informen l'ens local del resultat de la valoració inicial, tant si es descarta la ràbia com si no.
8. L'ens local comunica el resultat de la valoració inicial al SPS, tant si es descarta la ràbia com si no.
9. El SPS comunica el resultat a l'UVE, tant si es descarta la ràbia com si no.
10. Si no es descarta la ràbia, el SPS comunica les dades a la SAP. Si l'animal mor o se li ha de practicar l'eutanàsia sense cap altra causa o sospita de malaltia, el SPS ho comunica a la SAP per gestionar la presa de mostres i l'enviament a l'LNLR.
11. La SAP comunica les dades al DARP (si no s'ha descartat la sospita i/o s'ha activat la presa de mostres).
12. Si no es descarta la ràbia, l'ens local s'assegura que es faci una observació domiciliària de l'animal.
13. Durant l'observació domiciliària, els propietaris de l'animal informen l'ens local del resultat de cada visita de seguiment feta pels veterinaris clínics els dies 3, 7 i 14 post mossegada (model de l'annex V).
14. L'ens local comunica el resultat de cada visita de seguiment al SPS.
15. El SPS comunica el resultat de cada visita de seguiment a l'UVE.
16. Si no es descarta la ràbia, el SPS comunica les dades a la SAP. Si durant l'observació domiciliària l'animal mor o se li ha de practicar l'eutanàsia sense cap altra causa o sospita de malaltia, el SPS ho comunica a la SAP, que gestiona la presa de mostres i l'enviament a l'LNLR.
17. La SAP comunica les noves dades al DARP. Si el resultat és positiu, el/la sub-director/a de Seguretat Alimentària i Protecció de la Salut comunica el resultat al director/a general d'Agricultura i Ramaderia.
18. El DARP comunica la decisió presa a la SAP i les mesures addicionals que s'hagin adoptat.
19. La SAP comunica les mesures addicionals que s'hagin adoptat al SPS, i aquest a l'ens local on viuen els propietaris de l'animal o del lloc on s'han produït els fets, si no se'n coneix el domicili.

* El Servei de Protecció de la Salut pot decidir executar les actuacions tant directament com a través dels Serveis de Salut Pública territorials, en funció de l'organització territorial i les prioritats de cada moment.

ANNEX VIII

Sigles i acrònims

ASPB: Agència de Salut Pública de Barcelona

CReSA: Centre de Recerca en Sanitat Animal

DARP: Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació

LNR: Laboratori Nacional de Referència

MSSSI: Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat

DGPA: Departament de Gestió i Protecció Animal (Ajuntament de Barcelona)

SAP: Sub-direcció Regional de la Secretaria de Salut Pública

SPS: Servei de Protecció de la Salut

SSP: Serveis de Salut Pública territorials

SUVEC: Servei d'Urgències de Vigilància Epidemiològica de Catalunya

UVE: Unitat de Vigilància Epidemiològica

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut
Secretaria de Salut Pública

Sub-direcció General de Seguretat Alimentària
i Protecció de la Salut

**Protocol de coordinació d'actuacions
de vigilància veterinària en cas de sospita de ràbia**

<http://salutpublica.gencat.cat>